

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE JURIDICE**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 341.24(043.2)

ȘIMAN AUGUSTINA

**VALIDITATEA TRATATELOR INTERNAȚIONALE CA
GARANT AL REALIZĂRII PRINCIPILOR ȘI NORMELOR DE
DREPT INTERNAȚIONAL**

**SPECIALITATEA 552.08
DREPT INTERNAȚIONAL ȘI EUROPEAN PUBLIC**

Rezumatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2022

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova.

Componența Comisiei de doctorat:

Zamfir Natalia, conferențiar universitar, doctor în drept, Școala Doctorală Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova;

Sîrcu Diana, conferențiar universitar, doctor habilitat în drept, Școala Doctorală Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova;

Balan Oleg, profesor universitar, doctor habilitat în drept, Rectorul Academiei de Administrare Publică.

Cauia Alexandru, conferențiar universitar, doctor în drept, Universitatea Liberă Internațională din Moldova;

Susținerea va avea loc la 29 octombrie 2022, ora 15, în ședința Comisiei de doctorat din cadrul Școlii Doctorale Științe Juridice a Facultății de Drept, USM, sala 119, Blocul II al USM, str. Mihail Kogalniceanu, 67.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Centrală a Universității de Stat din Moldova, pe pagina web a Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova (<http://drept.usm.md>) și pe pagina web a ANACEC (<https://www.anacec.md/>).

Rezumatul a fost expediat la 29.09.2022.

Conducător/consultant științific,

Osmochescu Nicolae, prof. Universitar, doctor în drept,
Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova

Autor,

Șiman Augustina

Secretar științific al Comisiei de doctorat,

Roșca Valentin

Doctor în drept, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova

Identificatorul dreptului de autor

(© Șiman, Augustina, 2022)

CUPRINS

1. Reperete conceptuale ale cercetării.....	4
2. Conținutul tezei.....	10
3. Concluzii generale și recomandări.....	25
4. Bibliografie selectivă.....	28
5. Lista publicațiilor autorului la tema tezei.....	30
6. Adnotare (în română, rusă și engleză).....	31

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei propuse spre cercetare: Ca operație juridică (*negotium iuris*) „tratatul” este definit, în general, a fi o înțelegere încheiată între două sau mai multe state, prin care se determină drepturile și obligațiile lor reciproce și se stabilesc norme de conduită pe care ele se obligă să le respecte. Dar tratatul mai poate fi definit și ca un instrument (*instrumentum iuris*), în care se încorporează un acord de voință între state.

Pentru ca un tratat internațional să fie valid și, prin urmare, să producă efecte juridice, acesta trebuie să întrunească următoarele condiții: subiecți care să posede capacitate juridică internațională (state și organizații internaționale), obiect licit, voință neviciată și să nu intre în conflict cu o normă *jus cogens*. În aceeași ordine de idei, nulitatea poate fi absolută și relativă.

Tratatele internaționale reprezintă fundamentul cooperării internaționale. Acestea codifică progresiv dreptul internațional și mențin ordinea juridică internațională – opinia în cauză este una unanimă în doctrina juridică de specialitate. Totuși, analizând practica internațională a conduitei statelor, s-ar părea că autoritatea tratatelor internaționale este de o natură teoretică, un concept științific ocazional detașat de realitățile din teren, o aspirație a comunității de juriști internaționaliști interpretată, contraargumentată, reiterată sau ignorată în funcție de dezideratul politic promovat. Întrebarea chintesențială privind caracterul practic de garant al tratatelor internaționale (în sensul direct al cuvântului) este de o actualitate continuă atât pentru comunitatea de diplomați, consilieri juridici și avocați care zămesc argumete la cele mai înalte foruri juridico-politice (Adunarea Generală a ONU, Consiliul de Securitate, Curtea Internațională de Justiție, ș.a.m.d.) întru demonstrarea violării sau neviolării unui tratat internațional și, în consecință a multiplelor altor principii și norme de drept internațional, cât și pentru comunitatea academică care conferă avize științifice acestor fapte.

Astfel, pentru a cerceta corespunzător problematica în cauză, a fost imperativă o incursiune istorică profundă în lucrările Comisiei de Drept Internațional de condificare a primului tratat multilateral al Organizației Națiunilor Unite – Convenția de la Viena privind Dreptul Tratatelor (1969). Revenirea la raționamentele și argumentele inițiale ale membrilor CDI și alte statelor-membre ONU în procesul de negocieri a textului Convenției de la Viena constituie un reper de analiză esențial întru evaluării coerenței statelor în conduita lor ulterioară. În același sens, a fost de o înaltă importanță determinarea rolului bunei-credințe în cercetarea validității tratatelor internaționale și analizarea prevederilor rezoluției Adunării Generale a ONU A/RES/53/101 privind principiile și orientările pentru negocierile internaționale, care consfințește expres principiul negocierii cu bună-credință, și faptul că scopul și obiectul tuturor negocierilor trebuie să fie pe deplin compatibile cu principiile și normele dreptului internațional, inclusiv prevederile Cartei ONU. În perioada post-factum de la încheiere a unui tratat internațional bilateral sau multilateral, buna-credință în executarea obligațiilor care revin părților este asigurată, implicit, prin principiul *pacta sunt servanda*.

Suplimentar, procesele-verbale ale lucrărilor de condificare sau comentariile asupra proiectelor de articole ulterior adoptate în calitate de Convenții sunt repere de interpretare ale tratatelor internaționale – atât pentru statele care au participat inițial la negocierile unui tratat, cât și pentru cele care au aderat ulterior. Totuși, în pofida tuturor acestor raționamente, unele țări comit încălcări ale dreptului internațional și violări ale tratatelor internaționale la care sunt parte

(valabile, în vigoare și care produc efecte juridice) – contestând autoritatea acestora. Teza, elucidează și în analizează în acest sens câteva cazuri practice actuale: nexecutarea de către membrii permanenți ai Consiliului de Securitate ONU a deciziilor (hotărârilor și ordonanțelor) Curții Internaționale de Justiție a ONU; conflictul israeliano-palestinian și statutul juridic al Ierusalimului; anexarea ilegală a Peninsulei Crimeea; și staționarea ilegală a trupelor militare străine pe teritoriul Republicii Moldova.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare:

Problematica analizării și stabilirii dacă un tratat valabil încheiat garantează (în sensul direct al cuvântului) realizarea principiilor și normelor de drept internațional, nu a fost cercetată per-se în doctrina națională sau internațională. Aceasta a reieșit din urmărirea practicii activității juridico-diplomatice la nivel global (ONU) în cazurile și circumstanțele de violări ale dreptului internațional. Problema cercetării s-a evizajat în mod organic atunci când au fost observate cazurile de violare a prevederilor tratatelor internaționale de către însăși statele-părți la acestea (bunăoară cazul violării Acordului cu privire la crearea CSI-ului, din 12 august 1991, Declarația de la Alma-Ata din 1991 și Memorandumul de la Budapesta din 1994, de către Federația Rusă prin anexarea ilegală a Crimeii). În scopul evaluării a caracterului de garant a tratatelor internaționale valide, problematica a fost abordată din 3 aspecte: I. Cercetarea aprofundată a noțiunilor de “tratate”, “condiții de validitate”, “principii generale”, “principii fundamentale” și “norme *jus cogens*”; II. Analiza tuturor circumstanțelor și condițiilor care pot să afecteze validitatea tratatelor internaționale; III. Elucidarea practicii violării prevederilor tratatelor internaționale și încadrarea juridică a faptelor.

Pentru fiecare dintre aceste 3 segmente de cercetare au fost utilizate variate surse doctrinare, în deosebi internaționale (din cauza caracterului specific al prezentei lucrări științifice), după cum urmează: I. Cercetarea aprofundată a noțiunilor de “tratate”, “condiții de validitate”, “principii generale”, “principii fundamentale” și “norme *jus cogens*”: Preda-Mătășaru A. (România); Popescu D. și Năstase A. (România); Mazilu D. (România); Ion M. Anghel (România); Ploșteanu N. (România); Fawcett J. (Statele Unite ale Americii); Daillier P., Forteau M., Pallet A. (Franța); Basdevant J. (Franța); Widdows K. (Noua Zeelandă); Hollis Duncan B. (Marea Britanie); Viliger M. E. (Olanda); В. И. Кузнецов, Б. Р. Тузмухамедов (Federația Rusă); Mugerwa J. N. (Uganda); Frowein A. J. (Germania); Kohen M.G. (Argentina), etc.

II. Analiza tuturor circumstanțelor și condițiilor care pot să afecteze validitatea tratatelor internaționale: Osmochescu N., Balan O., Suceveanu N., Sârcu D., Dorul O., Arhiliuc V. și Gamurari V. (Republica Moldova); Martîniuc C. (Republica Molodva); Delbez L. (Franța); Тункин Г.И. (Federația Rusă); Carillo-Salcedo J-A (Spania); Schröder M. (Germania); Dörr O., Schmalenbach K. (Olanda); Jiménez de Arechaga E. (Uruguay); Klabbbers J. (Finlanda); Koskenniemi M. (Finlanda); Aust A. (Marea Britanie); Elias T. O. (Nigeria); O’Connor John F. (Statele Unite ale Americii); Orakhelashvili A. (Georgia); Bedjaoui M. (Algeria); Wyler É. (Elveția), Christos L. Rozakis (Grecia), Vismara G. (Italia), etc.

III. Elucidarea practicii violării prevederilor tratatelor internaționale și încadrarea juridică a faptelor: Ripert G. (Franța); Cassel D. (Franța), Nolte G. (Germania); Wehberg H. (Germania); Anzilotti D. (Italia); Haraszti G. (Ungaria); Lukashuk I.I. (Federația Rusă); Al-Qahtani M. M. (Qatar); Goodrich L. M. (Statele Unite ale Americii); Heather L. Johnes (Canada); Schulte C. (Spania); Shabtai R. (Israel); Rustel Silvestre J. Martha (Olanda); Lagerwall A. (Belgia);

Subtelny O. (Ucraina); Yekelchik S. (Ucraina); Yue H. (China), Wydra D. (Austria), Juan Francisco Escudero Espinosa (Spania), etc.

Lucrările acestor autori reprezintă baza teoretică a tezei și punctul de pornire în cercetarea aprofundată a rolului tratatelor internaționale în conjuncturile juridico-politice contemporane. Prezenta lucrare vine să completeze un vid în cercetările dreptului internațional, evidențiind tendințe și aspecte ale practicii comunității internaționale.

Scopul și obiectivele lucrării: Scopul prezentei lucrări științifice rezidă în determinarea autorității teoretico-practice a tratatelor internaționale, și evaluarea capacității acestora de reconfirmare și de realizare a principiilor (generale și fundamentale) și a normelor *jus cogens*, în contextul arhitecturii contemporane a relațiilor geopolitice dintre state. În acest sens, pentru atingerea scopului urmărit, au fost trasate următoarele obiective: I. Analizarea științifică, normativă și practică a noțiunilor de “tratată internațional”, “validitate”, “principii generale”, “principii fundamentale”, și “norme *jus cogens*”; II. Studiarea aprofundată a validității tratatelor internaționale prin prisma lucrărilor de codificare a Convenției de la Viena privind Dreptul Tratatelor (art.- le 46 – 52), practicii istorice și contemporane a încheierii tratatelor inegale, evoluției obligației înregistrării tratatelor internaționale, și organizării ierarhice a tratatelor internaționale – art. 103 al Cartei ONU; III. Studiarea practicii internaționale contemporane privind violarea tratatelor internaționale.

Metodologia cercetării științifice: Pentru realizarea scopului propus și a obiectivelor trasate, a fost utilizată o bază metodologică științifică cuprinzătoare: metoda logică, metoda comparativă, de analiză sistemică-structurală și funcțională, tehnico-juridică, metoda istorică, studiul documentelor, demonstrarea sinergiilor dintre concepte și noțiuni, depistarea lacunelor, etc.

Cercetările efectuate se bazează pe studierea doctrinei, tratatelor internaționale bilaterale și multilaterale, rezoluțiilor Organizației Națiunilor Unite, legislației naționale și străine, practicii Curții de Arbitraj, a Curții Permanente a Justiției Internaționale a Ligii Națiunilor și, respectiv, a Curții Internaționale de Justiție a Organizației Națiunilor Unite, inclusiv a practicii unor organe principale ONU – Adunarea Generală și Consiliul de Securitate. Totodată, cercetările se bazează pe analizarea aprofundată a lucrărilor de codificare a celei mai importante conferințe din domeniul tratatelor internaționale – Conferinței Națiunilor Unite privind dreptul tratatelor de la Viena (1968 – 1969), care s-a încheiat cu adoptarea Convenției de la Viena privind Dreptul Tratatelor – primul tratat multilateral ONU și primul produs al Comisiei de Drept Internațional.

La realizarea studiului, determinarea ierarhiei normelor de drept internațional, a locului și rolului tratatelor internaționale, a servit ca punct de reper care a dat tonul tuturor analizelor consecutive. Delimitarea exactă a principiilor generale, principiilor fundamentale și a normelor *jus cogens* a contribuit la evizajarea singergiilor juridice organice dintre tratate internaționale și acestea, confirmând imperativul respectării cu bună-credință a obligațiilor tratatelor internaționale.

Un accet deosebit a fost pus pe analizarea pluriaspectuală a validității tratatelor internaționale: cercetarea codificării celor patru vicii de consimțământ și a cazurilor invocării acestora (eroarea, dolul, coruperea reprezentantului unui stat și constrângerea); evaluarea consecințelor exprimării consimțământului de a fi legat printr-un tratat cu violarea prevederilor legislației naționale, și lipsa împuternicirii unui reprezentant de a exprima consimțământul statului de a fi legat printr-un

tratat, asupra validității nemijlocite a tratatului propriu-zis; practica încheierii tratatelor internaționale prin leziune și tipurile contemporane a unor astfel de tratate; evoluția implicațiilor obligației înregistrării tratatelor internaționale la Secretariatul Organizației Națiunilor Unite asupra validității acestora; și evaluarea validității tratatelor internaționale prin prisma caracterului Constituțional al Cartei Organizației Națiunilor Unite – art. 103.

Nu în ultimul rând, am apelat, inclusiv la unele comunicate de presă oficiale ale Organizației Națiunilor Unite care au expus atât rezultatele unor evenimente diplomatice majore petrecute la nivelul Organizației, în ceea ce ține de diferende de drept internațional dintre state, cât și pozițiile exprimate de statele direct implicate în conflicte sau de statele-terțe în lumina obligației colective de acțiune și de a nu legifera violări ale dreptului internațional (și ale unor tratate internaționale care se referă la cazuri particulare) prin inacțiune, conform conceptului fundamental al multilateralismului *qui tacet consentit* (cine tace consimte). Surse media care se referă la evenimente internaționale majore, altele decât comunicatele sus-menționate, au fost consultate într-o proporție infirmă pentru a nu perturba caracterul științific al lucrării.

Noutatea și originalitatea științifică: Teza comportă un caracter profund de noutate științifică, atât pentru comunitatea națională, cât și pentru cea internațională de practicieni și cercetători în domeniul dreptului internațional public, și în particular în domeniul dreptului tratatelor și soluționării pașnice a diferendelor (prin mecanismele Cartei ONU, Capitolul VI). Aceasta cercetează cuprinzător lucrările Conferinței de Codificare a Convenției de la Viena privind Dreptul Tratatelor, practica contencioasă internațională (de la Curtea Permanentă a Justiției Internaționale, 1920, și până la cele mai recente cazuri ale Curții Internaționale de Justiție) precum și practica celor mai înalte foruri de cooperare politico-juridică dintre state (Adunarea Generală a ONU și Consiliul de Securitate ONU), pentru a evalua obiectiv și pentru a stabili existența caracterului de garant al tratatelor internaționale, valide și în vigoare, de protejare și realizare a principiilor (generale și fundamentale) de drept internațional și a normelor *jus cogens*. Prezenta cercetare doctorală aduce în lumină numeroase violări ale tratatelor internaționale și efectele în lanț asupra arhitecturii dreptului internațional. Respectiv, în sensul consolidării autorității tratatelor internaționale, am formulat concluzii și recomandări în vederea amendării art. 94 al Cartei ONU (care se referă la obligația statelor de respectare a deciziilor (ordonanțelor și hotărârilor) Curții Internaționale de Justiție, și dreptul acestora de a se adresa Consiliului de Securitate al ONU în scopul impunerii executării unei hotărâri a Curții Internaționale de Justiție).

Semnificația teoretică a lucrării și valoarea aplicativă a acesteia: rezidă în (I) actualizarea înțelegerii privind definiția tratatelor internaționale prin prisma celei mai recente practici a Curții Internaționale de Justiție a ONU; (II) evaluarea impactului condițiilor de formă și de conținut asupra validității tratatelor internaționale; (III) conceptualizarea ierarhiei normelor dreptului internațional și evaluarea existenței sau inexistenței caracterului constituțional al Cartei ONU; (IV) sistematizarea abordărilor teoretice și practice referitoare la impactul viciilor de consimțământ asupra validității tratatelor internaționale; (V) trasarea unor noi perspective privind rolul tratatelor internaționale în conjuncturile juridico-politice contemporane; (VI) conferirea avizelor juridice violărilor și reconfirmarea înțelegerilor teoretice fundamentale ale dreptului internațional. Astfel, prezenta lucrare științifică contribuie la uniformizarea înțelegerii lacunelor din menținerea principiului *pacta sunt servanda bona fidae* în sensul completării acestora prin amendamente pertinente (referitoare la limitarea dreptului de veto la nivelul

Consiliului de Securitate al ONU), încadrarea juridică a acțiunilor și inacțiunilor anumitor state și îmbunătățirea arhitecturii Cartei Organizației Națiunilor Unite în scopul consolidării celor patru piloni fundamentali ai săi – pacea și securitatea internațională; drepturile omului; autoritatea normelor de drept; și dezvoltarea.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere: Revizuirea definiției structurale a tratatelor internaționale prin prisma celei mai recente jurisprudențe a Curții Internaționale de Justiție (Qatar v. Bahrain); Introducerea unei diferențiere doctrinare argumentate clare dintre principiile generale ale dreptului internațional, principiile fundamentale ale dreptului internațional, și normele *jus cogens*; Elucidarea istoricului codificării viciilor de consimțământ în încheierea tratatelor internaționale (eroarea, dolul, coruperea reprezentantului unui stat, constrângerea) și a existenței sau inexistenței cazurilor practice de invocare a acestora; Constatarea lipsei viciului consimțământului în cazul tratatelor încheiate prin leziune (tratate inegale); Demonstrarea lipsei caracterului constituțional al Cartei ONU; Identificarea mijloacelor de consolidare a autorității tratatelor internaționale; Evaluarea caracterului de garant al tratatelor internaționale în conjuncturile juridico-politice actuale la nivel global.

Implementarea rezultatelor științifice: Rezultatele științifice obținute își găsesc aplicare în procesul de instruire aprofundată în materia dreptului internațional a studenților facultăților de drept din instituțiile de învățământ superior; în activitatea comunității de diplomați, consilieri juridici și agenți guvernamentali care formulează argumente la cele mai înalte foruri juridico-politice (Adunarea Generală a ONU, Consiliul de Securitate, Curtea Internațională de Justiție, ș.a.m.d.) întru demonstrarea validității sau nulității, violării sau neviolării unui tratat internațional (și în consecință a multiplelor altor principii și norme de drept internațional); cât și în lucrările comunității academice care conferă avize științifice acestor fapte.

Aprobarea rezultatelor: Rezultatele obținute în urma studiului și cercetării efectuate au fost prezentate și aprobate în mai multe foruri științifice, după cum urmează: Conferința științifică internațională din Kiev, Ucraina, 23 februarie 2017; Conferința științifică internațională din Kiev, Ucraina, 13 aprilie 2017; Conferința științifică națională cu participare internațională a Universității de Stat din Republica Moldova "Integrare prin cercetare și inovare", Chișinău, 9-10 noiembrie 2017; Conferința științifică națională cu participare internațională a Universității de Stat din Republica Moldova "Integrare prin cercetare și inovare", Chișinău, 8 – 9 noiembrie 2018. Totodată, rezultatele obținute în prezenta lucrare de doctorat au fost publicate în numeroase reviste/ publicații științifice, inclusiv de tip B (printre care Revista Institutului Național al Justiției, Revista Studia Universitatis, ș.a.m.d.).

În perioada cercetării doctorale, în corelație cu problematica prezentei lucrări științifice, a fost publicată, în coautorat cu conducătorul științific al subsemnatei (Prof. Nicolae Osmochescu), monografia intitulată "Impactul Organizațiilor Internaționale asupra Dezvoltării Dreptului Internațional Contemporan" (Chișinău, 2019, 194 de pagini de text de bază). Monografia este recenzată de Vitalie Gamurari (Doctor în Drept, Conferențiar universitar, Directorul Școlii Doctorale Științe Juridice a Universității Libere Internaționale din Moldova) și de Carolina Ciugureanu-Mihăițuță (Doctor în Drept, Conferențiar universitar, Academia de Studii Economice din Moldova).

În aceeași ordine de idei, în sensul avansării cercetării și a rezultatelor acesteia, subsemnata a fost aleasă în 2018 în calitate de bursier al Organizației Națiunilor Unite în materia dreptului internațional (United Nations International Law Fellowship Programme), progresând studiul doctoral privind caracterul de garant al tratatelor internaționale la Academia de Drept Internațional de la Haga (în perioada 25 iunie – 4 august 2018), sub îndrumarea lui Marcelo Kohen (Secretar General al Institutului de Drept Internațional (Belgia), Profesor de Drept Internațional la Graduate Institute of International and Development Studies (Geneva)) și a lui Mathias Forteau (Membru al Comisiei de Drept Internațional a ONU, Profesor de Drept Internațional la Paris Nanterre University).

Publicații la tema tezei (se indică doar numărul acestora): 11 lucrări științifice.

Volumul și structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 396 de titluri, 4 anexe, 225 pagini text de bază

Cuvintele-cheie: tratat, Carta ONU, Adunarea Generală a ONU, Comisia de Drept Internațional, Consiliul de Securitate al ONU, Curtea Internațională de Justiție, validitate, principii generale, principii fundamentale, *jus cogens*, vicii de consimțământ, tratate inegale, violare tratate.

CONȚINUTUL TEZEI

Precum a fost creionat anterior, conținutul tezei de doctor a fost divizat în 3 capitole: I. Reflecții teoretice, normative și jurisprudențiale în cercetarea validității tratatelor internaționale; II. Analiza pluriaspectuală a validității tratatelor internaționale; și III. Validitatea tratatelor internaționale ca garant al realizării normelor și principiilor dreptului internațional? Aspecte critice ale practicii internaționale.

Astfel, cu referire la Capitolul nr. I **Reflecții teoretice, normative și jurisprudențiale în cercetarea validității tratatelor internaționale**, una dintre preocupările științifice inițiale ale cercetării doctorale a constat în definirea a însăși noțiunii de "tratată internațional" și dovedirea erorii rigidității explicative ilustrate în unele surse doctrinare de drept internațional public, or adesea tratatul internațional este identificat ca fiind un acord scris de voință al subiecților de drept internațional (în mod special statele și organizațiile internaționale), generator de raporturi juridice dintre acestea, care urmărește algoritmul structural: preambulul, dispozitivul, partea finală și după caz anexele. Astfel, urmare a unei analize ample și aprofundate, a conjuncturii juridice istorico-evolutive, a lucrărilor Comisiei de Drept Internațional în cursul elaborării Convenției de la Viena privind Tratatul Internațional (de la prima sa sesiune din 1949 până la redacția finală a Proiectului de Articole privind Dreptul Tratatelor din 1966) și a explicațiilor oferite de aceasta vis-a-vis de raționamentele sale, precum și a prevederilor unor tratate internaționale de bază (precum sunt Convenția de la Viena privind succesiunea Statelor la tratate (1978), Convenția de la Viena privind Dreptul Tratatelor dintre State și Organizații Internaționale sau dintre Organizații Internaționale (1986), etc.), și inclusiv a practicii Curții Internaționale de Justiție (caz de o relevanță deosebită fiind diferendul Qatar vs Bahrain, conflict care se referea la suveranitatea asupra Insulelor Hawar, drepturile suverane asupra digurilor Dibal și Qit'at Jaradah și delimitarea zonelor lor maritime, cu referire la care Curtea Internațională de Justiție, în hotărârea sa din 1 iulie 1994 a decis că atât Procesul-Verbal al unor consultări inter-statale dintre Qatar și Bahrain asupra obiectului disputei, cât și schimbul de scrisori idetice adresat de cele două state Regelui Arabiei Saudite care media disputa dintre Qatar și Bahrain - constituie un acord internațional care creează drepturi și obligații pentru părți), a fost identificat faptul că noțiunea de "tratată internațional" are un caracter mult mai complex, desemnând orișicare acord de voință al părților – subiecți de drept internațional, fără prestabilirea unei forme anume a acestuia, privind generarea unui raport juridic. Faptul dacă un instrument internațional este sau nu un tratat se stabilește prin prisma următoarelor criterii: *prevederile acestuia, circumstanțele în care a fost încheiat și intenția părților de generare a unor obligații de drept (animus contrahendi sau opinio juris)*.

Suplimentar, se concluzionează în debutul acestui capitol că arhicunoscuta definiție a tratatului internațional, consfințită în art. 2 par. 1 al Convenției din 1969, nu are un caracter universal – precum explică însăși Comisia de Drept Internațional în Comentariul asupra Proiectul său de Articole privind Dreptul Tratatelor din 1966 (devenit ulterior, în integralitatea sa, Convenția de la Viena privind Dreptul Tratatelor), precum reiese din încercările de codificări suplimentare (Convenția de la Viena privind Dreptul Tratatelor dintre State și Organizații Internaționale sau dintre Organizații Internaționale, adoptată la 21 martie 1986 – care consfințește normativ posibilitatea încheierii tratatelor internaționale nu doar de către state), și precum reconfirmă jurisprudența Curții Internaționale de Justiție. Algoritmul "(i) acord internațional (ii) încheiat în

scris (iii) între state și (iv) guvernate de dreptul internațional, (v) fie că este consemnat într-un instrument unic, fie în două sau mai multe instrumente conexe și (vi) oricare ar fi denumirea sa particulară" este unul general-agreat de state, dar sumar, incapabil să reflecte în întregime tot spectrul de norme care guvernează dreptul tratatelor – bunăoară cazul acordurilor internaționale nescrise. Prin urmare, și decizia unor state (precum este Republica Moldova) de a-și limita definiția normativă națională a noțiunii de "tratat" la "acord încheiat în scris" reprezintă o limitare a statului de la posibilitatea de a participa la exercițiul de creație a practicilor și normelor de drept internațional, și, în același timp, relevă o înțelegere sumară, a acestor state, a contextului deplin al dreptului tratatelor, fapt care ar putea să perecliteze în viitor capacitatea lor de implicare în oricare alte raporturi juridice internaționale decât cele consfințite în scris.

Consecutiv, odată fiind identificat actul al cărui validitate constituie obiectul de cercetare științifică, a prezentat importanța studierea celor două cerințe esențiale înaintate față de acesta pentru ca cel din urmă să poată produce efecte juridice: în primul rând fiecare dintre elementele de fond ale tratatului (subiecții, voința și obiectul) trebuie să îndeplinească anumite condiții pentru ca tratatul încheiat să aibă validitate, iar în al doilea rând însuși tratatul nu trebuie să fie în conflict cu o normă imperativă a dreptului internațional general (*jus cogens*).

În consecință, a fost analizată capacitatea statelor, a organizațiilor internaționale, a națiunilor care luptă pentru eliberare națională, inclusiv a Sfântului Scaun și a Vaticanului de a încheia tratate internaționale, a fost elucidată importanța consimțământului neviciat – ca parte esențială a expresiei principiul egalității suverane a statelor, precum și explicată condiționalitatea față de conduita părților (obiectul tratatului internațional) ca fiind licită și realizabilă. În același sens, a fost definit termenul de "normă *jus cogens*" și prezentate diferențele funcționale dintre *jus cogens* și obligațiile *erga omnes* (în sensul unui exemplu de drept penal internațional: crimele internaționale care se ridică la nivelul de *jus cogens* (bunăoară interzicerea genocidului, interzicerea crimei de agresiune, interzicerea torturii, etc.) generează/crează obligații *erga omnes* care sunt inderogabile, bunăoară: obligația de a urmări penal sau de a extrăda, neaplicabilitatea termenelor de prescripție pentru astfel de infracțiuni, neaplicabilitatea oricăror imunități - inclusiv și în cazul șefilor de state, neaplicabilitatea argumentului de exonerare de răspundere „ascultarea ordinelor superiorilor” (cu excepția atenuării sentinței), aplicarea universală a acestor obligații fie în timp de pace sau de război, nederogarea de la acestea în perioada „stării de urgență” declarată pe teritoriul unui stat, și existența jurisdicției universale pentru autorii infracțiunilor de drept internațional penal).

Subcapitolul dedicat studiului strict al condițiilor de validitate a tratatelor internaționale a adus în lumină inclusiv importante cercetări doctrinare în materialele consecințelor juridice de nulitate relativă (consimțământul unui stat sau un tratat relativ invalide produc efecte juridice și obligă juridic dacă nu sunt declarate nule de o parte la acord care își exercită legal dreptul de a se exonera de obligațiile stabilite în acel acord) și nulitate absolută (tratatul sau consimțământul statului sunt nule în întregime de la început și nu au vreo forță juridică) a tratatului internațional. Deși Convenția de la Viena privind Dreptul Tratatelor nu implică explicit noțiunile de nulitate relativă și absolută, formularea textuală a articolelor din Secțiunea 2 ne demonstrează că diferențierea dintre cele două forme de invaliditate există. Astfel, temeiurile nulității relative sunt ilustrate în articolele 46 – 50, iar cele ale nulității absolute sunt consfințite în articolele 51 – 53.

Într-un final, urmare a elucidării sensului noțiunii de tratat și studierii condițiilor de validitate a acestuia, a fost imperativ să se stabilească o ierarhie a normelor de drept internațional întru avansarea cercetării noastre și studierea impactul acestora asupra validității tratatelor internaționale. În acest sens, au fost autentificate științific, prin prisma prevederilor doctrinare, a lucrărilor Comisiei de Drept Internațional, prin prisma jurisprudenței internaționale și inclusiv a unor importante acte internaționale (precum sunt Declarația din 1970 sau Actul Final de la Helsinki), noțiunile de "principii generale ale dreptului internațional", "principiile fundamentale ale dreptului internațional sau cele 10 principii ale dreptului internațional" și "norme *jus cogens*".

Întru explicarea termenului de "*principiu general de drept internațional*", Curtea Permanentă a Justiției Internaționale a stabilit, în 1928, că este un principiu de drept internațional că violarea unui angajament implică obligația reparării într-o formă potrivită. Principiile generale sunt izvoare de drept internațional, acest fapt îl confirmă atât art. 38 al Statutului Curții Permanente a Justiției Internaționale (din 1920), cât și art. 38 al Curții Internaționale a Justiției (din 1945). Principiile generale de drept nu sunt întotdeauna consfințite în scris la nivel internațional. Acestea pot să reiasă din dreptul intern al statelor (derivă din marile sisteme de drept național, bunăoară cel continental, anglosaxon, ș.a.m.d.), motiv pentru care sunt recunoscute de o multitudine de state supranumite "națiuni civilizate" – or acestea sunt principii fără de care nu poate să funcționeze nici un sistem de drept. Exemplu elocvent îl constituie principiul *pacta sunt servanda* – or să afirmi că angajamentele generatoare de obligații nu obligă reprezintă un nonsens, un alt exemplu e principiul *pacta tertiis nec nocent nec prosunt* (tratatul obligă doar părțile la acesta) sau *res judicata pro veritate habetur* ("lucrul judecat este considerat că exprimă adevărul", expresie folosită spre a denumi prezumția de adevăr a unei hotărâri definitive; această prezumție nu poate fi dezmințită decât prin desfășurarea hotărârii pe o cale extraordinară de atac), ș.a.m.d. Existența principiilor generale de drept internațional nu este consfințită expres, în scris, într-o listă exhaustivă, și poate fi reconfirmată nu doar prin natura tacită a acestora la nivel internațional (care se fundamentează pe practica istorică de dezvoltare a statelor), ci și prin jurisprudența internațională.

Principiile fundamentale ale dreptului internațional sau cele 10 principii ale dreptului internațional sunt considerate a fi un set de principii cu caracter imperativ. Pentru că principiile fundamentale ale dreptului internațional public sunt destinate apărării celor mai importante valori ale societății internaționale, ale omnitarii, ele aparțin normelor cu valoare de *jus cogens*, adică norme obligatorii pentru subiecții dreptului internațional, norme de la care nu se poate deroga. Acestea posedă următoarele caracteristici: au un caracter imperativ (orice alte reguli care se adoptă pentru a reglementa raporturile dintre subiecții dreptului internațional trebuie să nu contravină principiilor fundamentale), servesc drept bază pentru întregul sistem de drept internațional, au un conținut general (făcându-le aplicabile unui spectru larg de domenii ale relațiilor internaționale, bunăoară principiul *pacta sunt servanda* nu se aplică doar în cazul dreptului tratatelor sau a acordurilor consfințite fie în scris, fie verbal, între subiecții dreptului internațional care dețin capacitatea să o facă, ci inclusiv în cazurile actelor unilaterale prin care un subiect de drept internațional, bunăoară statul, își asumă obligații unilaterale), au o vocație universală (normele-principii obțin o valoare fundamentală doar în măsura în care se adresează tuturor subiectelor de drept internațional și tuturor relațiilor dintre ele – chiar și în cazul în care

acestea sunt stabilite la nivel regional sau bilateral), apără valori importante (pentru participanții la raporturi juridice internaționale, pentru comunitatea internațională și per general pentru omenire, iar printre aceste valori se numără: pacea și securitatea internațională, cooperarea dintre state etc.), toate principiile fundamentale au o valoare juridică egală (între acestea nu sunt permise ierarhizări și ele nu se exclud reciproc, respectiv nu prezintă validitate juridică bunăoară exemplul istoric al anexării ilegale, în 2014, de către Federația Rusă a Peninsulei Crimeea urmare a referendumului local privind statutul Crimeii – în acest caz Federația Rusă a invocat principiul dreptul popoarelor de a dispune de ele însele, poziție care nu a fost acceptată de comunitatea internațională ori acțiunile Federației Ruse față de Ucraina încălcă o multitudine de principii fundamentale printre care: pacta sunt servanda (fiind violate o serie de tratate bilaterale și multilaterale), egalitatea suverană a statelor și principiul nerecurgerii la amenințarea cu forța sau la folosirea forței), principiile fundamentale au un caracter dinamic (totalitatea principiilor fundamentale este într-o continuă evoluție, atât din punctul de vedere al conținutului lor, cât și al apariției unor principii noi, bunăoară principiul respectării drepturilor omului nu a fost consacrat expres în Carta ONU din 1945 fiindcă marile puteri de atunci aveau probleme interne în acest domeniu (în SUA, spre exemplu, mai exista segregarea rasială, Franța și Anglia erau puteri coloniale, încă exista gulagul sovietic), acesta fiind consfințit ulterior în Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948), în același timp principiile fundamentale au un caracter stabil (fapt care contribuie la menținerea echilibrului existenței comunității internaționale) și se află în interdependență (orșicare principiu se interpretează, înțelege și aplică doar în contextul întregului sistem de principii fundamentale ale dreptului internațional public, într-un alt exemplu explicativ Curtea Internațională de Justiție a statuat în 1986, în cauza Nicaragua vs Statele Unite ale Americii, asupra legăturii strânse dintre principiul nerecurgerii la forță, cel al neamestecului în treburile interne ale statului și principiul egalității suverane a statelor).

Modul de apariție al principiilor fundamentale ale dreptului internațional este unul divers. Unele au existat apriori pe cale cutumiară fiind ulterior codificate în tratate și alte acte internaționale: Carta ONU (1945), Declarația asupra Principiilor de Drept Internațional privind Relațiile Prietenești și Cooperarea dintre State în conformitate cu Carta Națiunilor Unite (1970), Actul Final de la Helsinki (1975), Carta de la Paris pentru o nouă Europă (1990). E important să subliniem faptul că deși cele 10 principii (principiul egalității popoarelor și dreptul lor de a dispune de ele însele, principiul cooperării internaționale, principiul egalității suverane a statelor, principiul pacta sunt servanda, principiul soluționării prin mijloace pașnice a diferendelor internaționale, principiul nerecurgerii la amenințarea cu forța sau la folosirea forței, altfel-spus principiul neagresiunii, principiul neamestecului în treburile interne ale statului sau principiul neingerinței/neimixtiunii, principiul inviolabilității frontierelor statelor, principiul integrității teritoriale a statelor și principiul respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale) sunt norme *jus cogens*, normele *jus cogens* nu se limitează doar la principiile fundamentale – având un caracter mult mai amplu.

Norme *jus cogens* sunt percepute în mod ordinar ca un mecanism de lovire de nulitate a normelor convenționale contrare acestora sau chiar ca un mecanism de acordare a priorității ierarhice normelor de drept internațional general care protejează interesele sau valorile comunității internaționale în ansamblul său. Aceste norme "superioare" au o pluralitate de fecte juridice: lovesc de nulitate normele juridice contrare, duc la nulitatea sau la inaplicabilitatea unei

legi interne, exclud imunitatea jurisdicțională a statului și pe de altă parte agravează regimul răspunderii internaționale pentru fapte internaționale ilicite.

În prezent nu există o listă exhaustivă a normelor imperative, dar conform constatărilor Comisiei de Drept Internațional a ONU cei mai frecvent citați "candiați" pentru calificativul de normă *jus cogens* sunt: (a) interdicția folosirii agresive a forței, (b) dreptul la legitimă apărare, (c) interdicția genocidului, (d) interzicerea torturii, (e) interzicerea crimelor împotriva umanității, (f) interdicția sclaviei și a comerțului cu sclavi, (g) interzicerea pirateriei, (h) interzicerea discriminării rasiale și a aparteidului (i) și interzicerea ostilităților direcționate către populația civilă (una dintre regulile de bază ale dreptului internațional umanitar). Totodată, Comisia Inter-Americană privind Drepturile Omului s-a bazat pe dreptul natural în argumentarea poziției sale potrivit căreia dreptul la viață are statut *jus cogens*. Aceasta a statuat că *jus cogens* derivă dintr-o ordine superioară de norme stabilită în timpurile antice și căreia legile oamenilor sau națiunilor nu pot contraveni.

Normele *jus cogens* se regăsesc în tratate (bunăoară Carta ONU), dreptul internațional cutumiar (reflectat inclusiv în acte internaționale fără forță juridică obligatorie), precum și în principiile generale de drept.

Suplimentar, la nivelul Capitolului I a fost depistată o importantă eroare de traducere (care crea confuzii conceptuale) a textului în limba română al Convenției de la Viena privind dreptul tratatelor, astfel încât "Este nul orice tratat care, în momentul încheierii sale, este în conflict cu o normă **imperativă** a dreptului internațional general. În sensul prezentei Convenții, o normă imperativă a dreptului internațional general este o normă acceptată și recunoscută de comunitatea internațională a statelor în ansamblul ei, drept normă de la care nu este permisă nici o derogare și care nu poate fi modificată decât printr-o nouă normă a dreptului internațional general având același caracter"(art. 53). *Cuvântul "imperativă" lipsea, creând astfel confuzii, la nivel practic și științific național, dintre noțiunile "normă imperativă a dreptului internațional" și "normă a dreptului internațional general".*

Urmare a tuturor celor menționate se atestă o abordare pluriaspectuală și vastă a problematicii validității tratatelor internaționale, astfel încât în Capitolul II se propune o abordare mult mai segmentată a problematicii: de la studiul fiecărui viciu de consimțământ în parte și până la cercetarea excepțiilor de la obligația executării prevederilor tratatelor internaționale.

Capitolul II, **Analiza pluriaspectuală a validității tratatelor internaționale**, a avut un caracter mult mai cuprinzător și mai complex. Studiul validității tratatelor internaționale a ocupat un loc central, reprezentând chintesența cercetării doctorale.

Astfel, întru abordarea aprofundată a subiectului prenotat, debutul Capitolului II s-a referit la importanța principiului bune-credințe în perspectiva sa duală: la etapa negocierii unui tratat internațional și cea de executare a obligațiilor consfințite într-un acord internațional valabil încheiat. Importanța bona fides a fost creionată atât din perspectiva raționamentelor antice, cât și a celor contemporane (jurisprudența Curții Internaționale de Justiție și opiniile judecătorilor acesteia), demonstrând, astfel, consecvența opiniei generale a comunității internaționale pe

parcursul istoriei vis-a-vis de indispensabilitatea principiului fundamental de drept internațional al bune-credințe pentru construirea și menținerea arhitecturii complexe a relațiilor internaționale. Din același raționament, în 1999 Adunarea Generală a ONU a adoptat rezoluția A/RES/53/101 în care a enunțat expres existența principiului negocierii cu bună-credință și legătura organică dintre acesta și următoarele principii: principiului egalității suverane a statelor, cel al obligației statelor de a se abține în relațiile lor de la amenințarea cu folosirea forței sau de la folosirea forței împotriva integrității teritoriale sau independenței politice a altui stat, precum și principiul cooperării dintre state indiferent de diferențele lor politice, economice, sociale.

Comportă relevanță deosebită pentru prezenta cercetare rolul principiului bune-credințe la etapa negocierii tratatului internațional. Putem afirma faptul că buna-credință, în chintesența sa, este ceea ce conferă validitate tratatului internațional, altminteri, prin implicarea unor vicii de consimțământ precum eroarea, dolul și coruperea reprezentantului unui stat – tratatul este lovit de nulitate relativă, iar tratatele internaționale încheiate prin constrângerea exercitată asupra reprezentantului unui stat, sau prin constrângerea exercitată asupra unui stat prin amenințare sau folosirea forței sunt lovite de nulitate absolută. Raționamentul în cauză este susținut și de jurisprudența Curții Internaționale de Justiție, or în diferendul privind Golful Maine (Canada v. Statele Unite ale Americii), în hotărârea sa din 1984, CIJ a stabilit că părțile nu aveau doar datoria de negociere, ci și de a face acest lucru cu bună-credință, cu intenția sinceră de a obține rezultate pozitive.

Ulterior, pentru a avansa organic cercetarea inițiată, un subpunct distinct a fost acordat studierii viciilor de consimțământ și efectul acestora asupra validității tratatelor internaționale: eroarea (art. 48 CVDT), dolul (art. 49 CVDT), coruperea reprezentantului unui stat (art. 50 CVDT) și constrângerea (art.-le 51 și 52 CVDT). Astfel, a fost urmărit un traseu analitic prestabilit: prezentarea aspectelor istorice ale existenței unui anumit viciu de consimțământ (inclusiv prin prisma elucidării jurisprudenței Curții Permanente a Justiției Internaționale), analizarea lucrărilor de codificare, desfășurate de Comisia de Drept Internațional, a Proiectului de Articole privind Dreptul Tratatelor (din 1966), devenit ulterior Convenția de la Viena privind Dreptul Tratatelor (din 1969), precum și a raționamentelor Raportorilor Speciali ai CDI, identificarea jurisprudenței reprezentative a Curții Internaționale de Justiție, stabilirea naturii juridice a fiecărui viciu de consimțământ în parte, precum și a efectelor juridice ale acestora, sublinierea distincțiilor dintre viciile de consimțământ cercetate. Astfel, în cadrul subpunctului II al Capitolului II a avut loc o explicație aprofundată nu doar a actualei redacții a articolelor 48 – 52 ale Convenției de la Viena privind Dreptul Tratatelor, ci și a aplicabilității practice a acestora.

Eroarea, în sensul articolului 48, este un fapt sau o situație presupusă, care este ulterior găsită ca neavând vreo existență. O eroare indusă prin fraudă (dol) este reglementată de art. 49 (al Convenției de la Viena privind Dreptul Tratatelor) ca *lex specialis*. În comentariile sale pe marginea Proiectelor de Articole privind Dreptul Tratatelor, din 1966, Comisia de Drept Internațional a explicat că eroarea și dolul trebuiau consfințite în două articole separate fiindcă atunci când intervine dolul acesta atacă însăși rădăcina acordului de voință într-un mod oarecum diferit decât o simplă eroare. Acesta nu afectează pur și simplu consimțământul celeilalte părți cu referire la prevederile tratatului, ci distruge întreaga bază a încrederii reciproce dintre părți. În pofida faptului că unii doctrinari consideră că coruperea reprezentantului unui stat constituie

doar o conduită frauduloasă, care este o parte integrantă a fraudei, trebuie subliniat faptul că distincția fundamentală dintre dol (fraudă) și corupere constă în faptul că dacă în cazul coruperii, reprezentantul unui stat conștientizează și permite ca consimțământul său să fie influențat întru încheierea tratatului internațional, în cazul dolului statul nu conștientizează, la momentul încheierii tratatului, că consimțământul său a fost afectat prin conduita frauduloasă a unui alt subiect de drept internațional, altminteri nu ar fi permis încheierea acordului în cauză. Prin recunoașterea corupției în calitate de temei independent pentru invalidarea consimțământului de a fi legat prin tratat, adițional la eroare (art. 48), dol (art. 49) și constrângere (art. 51 și 52), Comisia de Drept Internațional și Conferința de la Viena au preluat un rol de pionierat în efortul comunității internaționale de a preveni și a eradica flagelul corupției. Mai mult ca atât, în cursul lucrărilor de codificare, membrii CDI au subliniat caracterul inovativ al ideii de introducere a unui nou viciu de consimțământ (de corupere a reprezentantului unui stat), iar unele state au confirmat că articolul în cauză inaugura, în mod curajos, o nouă instituție a dreptului internațional. În calitatea sa de viciu de consimțământ distinct, coruperea reprezentantului unui stat este caracterizată prin următoarele elemente: acțiunea de corupere are loc doar în raport de reprezentantul statului negociator, care acționează în interes personal; acțiunea de corupere se realizează de către un alt stat negociator; mita poate avea atât formă pecuniară, cât și nepecuniară, și în mod imperativ are o contravaloare majoră; consimțământul statului al cărui tratat a fost încheiat nu este lovit în mod automat de nulitate fiindcă menținerea tratatului în vigoare poate servi intereselor acestuia. Cu referire la ultimile vicii de consimțământ consfințite în Convenția de la Viena privind Dreptul Tratatelor - constrângerea exercitată asupra reprezentantului unui stat (art. 51) și constrângerea exercitată asupra unui stat prin amenințare sau folosirea forței (art. 52) – este imperativ a fi menționate următoarele:

Cu referire la definirea *constrângerii exercitate asupra reprezentantului unui stat*, în sensul art. 51, noțiunea semnifică "acte sau amenințări". Sintagma este una de o maximă generalitate, lipsită de acompanierea unor declarații adoptate adițional (precum este cazul art. 52). Totuși, dacă e să ne amintim de explicațiile Comisiei de Drept Internațional, consfințite în Proiectul de Articole privind Legea Tratatelor din 1966, sintagma intenționa să cuprindă orice formă a constrângerii sau a amenințării împotriva reprezentantului, care l-ar afecta ca și individ, și prin urmare ar include amenințarea de divulgare a unor informații private în scopul defaimării sale și ruinării carierei sale, și, bunăoară, amenințarea de a răni un membru al familiei sale. Prin urmare, dat fiind faptul că art. 51 nu impune careva limite interpretative, poate fi admisă și posibilitatea exercitării nu doar a vis compulsiva (a constrângerii psihice), ci și a vis absoluta (a constrângerii fizice) asupra reprezentantului statului întru determinarea acestuia să încheie un tratat internațional în numele statului.

În pofida faptului că existența Convenției de la Viena din 23 mai 1969 reprezintă o măsură importantă în recunoașterea constrângerii în calitate de viciu de consimțământ, comunitatea internațională, deși i-a reușit să reglementeze efectul juridic de nulitate absolută al tratatelor încheiate prin constrângerea atât a reprezentantului statului, cât și a statului, a definit sumar noțiunea de "*constrângere exercitată asupra statului*", limitând-o la "amenințarea sau folosirea forței, cu violarea principiilor de drept internațional încorporate în Carta Națiunilor Unite". „Declarația privind interzicerea constrângerii militare, politice sau economice în încheierea tratatelor internaționale” nu comportă, prin natura sa, un caracter juridic obligatoriu, totuși

aceasta prezintă importanță prin faptul că aceasta constituie o parte a blocului de acte internaționale integrante la Convenția din 1969 și ea detaliază modalitățile de realizare a constrângerii. Astfel, este recomandată și considerată judicioasă luarea în considerație a Declarației (având ca reper titlul și conținutul său) în calitate de document explicativ și ca o posibilă lărgire a definiției noțiunii de "constrângere asupra statului", după cum se menționează: „constrângerii militare, politice, economice și a oricăror altor forme ale constrângerii în încheierea tratatelor internaționale”.

În cazul constrângerii asupra organizațiilor internaționale întru determinarea încheierii de către acestea a tratatelor internaționale, dat fiind faptul că la Convenția de la Viena din 1986 nu a fost anexată o Declarație similară, definirea termenului se rezumă la "amenințarea sau folosirea forței, cu violarea principiilor de drept internațional încorporate în Carta Națiunilor Unite".

Inevitabil, urmare a prezentării unei analize cuprinzătoare a viciilor de consimțământ, s-a creionat un ineters științific particular vis-a-vis de articolele 46 și 47 ale Convenției de la Viena privind Dreptul Tratatelor și anume care sunt consecințele juridice asupra tratatelor internaționale încheiate prin depășirea competenței stabilite prin legislația internă a unui stat de a încheia tratate sau în cazul în care reprezentantul statului nu respectă instrucțiunile de negociere și încheiere a tratatului. Respectiv, a fost conchis faptul că tratatul internațional este lovit de nulitate doar în cazul în care violarea dreptului intern a statului în cursul procesului încheierii tratatului este (I) vădită și (II) privește o regulă de drept intern de importanță fundamentală, precum și că sintagma de "restricții speciale" din art. 47 se referă la instrucțiunile transmise reprezentantului statului de autoritățile competente ale statului său în procesul negocierii tratatelor internaționale, dar și la regulile dreptului internațional.

Ultimile trei subpuncte s-au referit la *validitatea tratatelor inegale* (tradițional, istoric "tratate inegale" erau considerate acele tratate în care o parte trebuia să facă mai mult decât cealaltă, iar în epoca modernă a secolelor XX și XXI, unii doctrinari au început să lărgescă scopul tratatelor inegale și să utilizeze termenul pentru a contrazice legalitatea unor tratate contemporane de comerț, investiții sau alte convenții internaționale importante; în interseul prezentei lucrări științifice trebuie menționat faptul că un model de tratat inegal contemporan îl constituie Acordului între Republica Moldova și Federația Rusă cu privire la statutul juridic, modul și termenele de retragere a formațiunilor militare ale Federației Ruse, aflate temporar pe teritoriul Republicii Moldova, din 21 octombrie 1994, dar încă neintrat în vigoare, prevederile căruia conțin următoarele inegalități de fond: partea moldovenească asigură alimentarea formațiunilor militare ale Federației Ruse cu energie electrică, apă și cu alte tipuri de deservire socială și comunală pe bază de contracte contra plată la prețurile valabile pentru întreprinderi și organizații în locurile de dislocare a acestor formațiuni; asigurarea materială a formațiunilor militare ale Federației Ruse, inclusiv cu armament și tehnică militară, până la retragerea lor definitivă de pe teritoriul Republicii Moldova, se va efectua fără achitarea taxelor vamale; partea moldovenească pune la dispoziția pății ruse sumele necesare în valută națională pentru cheltuielile de întreținere a formațiunilor militare ale Federației Ruse, etc.), *impactul neînregistrării la ONU a unui tratat internațional asupra validității acestuia* (obligația înregistrării tratatelor internaționale la Secretariatul Organizației Națiunilor Unite este consfințită în art. 102 al Cartei ONU, precum și în art. 80 al Convenției de la Viena din 23 mai 1969 cu privire la dreptul tratatelor) și *cazul*

conflictului dintre obligațiile stipulate în Carta ONU și cele dintr-un alt tratat internațional asupra validității celui din urmă acord (art. 103 al Cartei ONU, și în mod particular faptul dacă respectivul articol invalidează tratatul aflat în conflict cu prevederile Cartei ONU sau pur și simplu îi conferă inaplicabilitate, menținându-i validitatea).

În această ordine de idei, problematicile enunțate prezintă importanță atât din perspectivă științifică, cât și din perspectivă practică, iar urmare a inițierii unor studii complexe a evoluțiilor istorice (de la Liga Națiunilor la Organizația Națiunilor Unite), a proceselor-verbale ale lucrărilor Conferinței privind Organizațiile Internaționale de la San Francisco din 1945, precum și a numeroaselor surse doctrinare de specialitate, au fost stabilite următoarele concluzii: calificarea unui tratat ca fiind inegal întru invalidarea acestuia nu mai poate fi invocată fiindcă o astfel de categorie de tratate nu este consfințită în textul Convenției de la Viena privind Dreptul Tratatelor din 1969; luând în considerație actuala redacție a Cartei ONU, neînregistrarea unui tratat internațional la Secretariatul Organizației Națiunilor Unite nu îl lovește de nulitate; și art. 103 nu lovește de nulitate o obligație care este contradictorie obligațiilor stipulate în Carta ONU, ci doar reprezintă o regulă pentru soluționarea unui conflict de obligații – conferind inaplicabilitate tratatului internațional ale cărui prevederi se află în contradicție cu cele ale Cartei ONU.

Astfel, urmare a tuturor celor menționate, se creionează caracterul amplu al studiului din Capitolul II, precum și valoarea aplicativă a cercetării doctorale. Validitatea tratatelor internaționale constituie o premisă indispensabilă a dezvoltării relațiilor dintre principalii subiecți de drept internațional – statele și organizațiile internaționale, iar privită prin spectrul condițiilor care odată încălcate lovesc acordul internațional de nulitate relativă sau absolută – reprezintă inclusiv o garanție a unei coexistențe pașnice în cadrul comunității internaționale.

În fine, cu referire la Capitolul III al cercetării doctorale, **Validitatea tratatelor internaționale ca garant al realizării normelor și principiilor dreptului internațional? Aspecte critice ale practicii internaționale**, s-a subliniat că *pacta sunt servanda* a existat dintotdeauna pe parcursul istoriei statelor, având un caracter profund cutumiar, motiv pentru care codificarea sa nu a ridicat niciodată obiecții – fiind un principiu unanim recunoscut și acceptat. Astfel, în sensul definiției *pacta sunt servanda*, niciuna dintre părțile la un tratat nu este în drept să aducă atingere, prin intermediul deciziilor unilaterale sau a unor acorduri particulare, scopului și *raison d'etre* a respectivului tratat.

Pacta sunt servanda se aplică dacă sunt îndeplinite următoarele condiții: (I) tratatul este în vigoare; (II) tratatul este valid; (III) prevederile tratatului se aplică cazului particular; (IV) adițional, regula în cauză se aplică doar între părțile la tratat. Suplimentar, este esențial să atragem atenția asupra următoarelor caracteristici ale principiului *pacta sunt servanda*: dat fiind faptul că tratatul internațional angajează părțile din punct de vedere juridic, principiul în speță menține legătura juridică (*vinculum iuris*) dintre state; buna-credință este parte integrantă a principiului obligativității tratatelor și privește toate aspectele comportamentului statelor în relațiile internaționale; se impune tratatelor care nu sunt lovite de nulitate absolută, or în cazul nulității relative se aplică articolele valabile; norma *pacta sunt servanda* impune statelor să își stabilească legislația internă în concordanță cu obligațiile contractate la nivel internațional; nu

are o valoare absolută, fiind limitat de două excepții: schimbarea fundamentală a circumstanțelor (*rebus sic stantibus*) și excepția de legitimă apărare.

Consfințită în câteva tratate de bază, precum sunt: Preambulul Cartei ONU și art. 2, par. 2 al acesteia, și art. 26 al Convenției de la Viena privind Dreptul Tratatelor din 23 mai 1969, *pacta sunt servanda bona fidae* este totuși, uneori, violată prin practica unor state, reducând din eficiența sistemului de tratate de garantare a ordinii de drept stabilite, respectiv a principiilor și normelor de drept internațional – or tratatele internaționale se încheie în baza acestora și fie contribuie la dezvoltare dreptului internațional, fie îl reconfirmă.

Astfel, a fost de o înaltă relevanță, sublinierea în prezentul subcapitol, a practicii actorilor-cheie ai comunității internaționale: membrii permanenți ai Consiliului de Securitate al ONU, în lipsa unei autorități care ar excela asupra acestora și în contextul executării hotărârilor CIJ care vin să restabilească ordinea juridică internațională, adesea în detrimentul interesului național al respectivelor state.

Conform Cartei ONU, art. 94, fiecare stat membru ONU este obligat apriori să se conformeze deciziilor Curții Internaționale de Justiție atunci când este parte la cauza soluționată de Curte, fapt reconfirmat și de articolul 59 al Statutului Curții Internaționale de Justiție - "Decizia Curții nu are forță obligatorie decât între părțile la litigiu și numai pentru cauza pe care o soluționează".

Adițional, trebuie menționat faptul că în cazul statelor care nu sunt parte la Statutul Curții Internaționale de Justiție, hotărârile CIJ își mențin forța juridică obligatorie în contextul prevederilor rezoluției Consiliului de Securitate ONU 9 (1946) care stipulează că CIJ este deschisă pentru statul care nu este parte la Statut (și respectiv nu este stat membru ONU) dacă acesta respectă următoarele condiții: a depozitat la Grefierul Curții o declarație privind acceptarea jurisdicției Curții (în conformitate cu prevederile Cartei ONU, Statutul și Regulamentul Curții), se obligă să respecte cu bună-credință hotărârile Curții și să accepte toate obligațiile care revin membrilor ONU conform art. 94 al Cartei.

Începând cu anul 1945 (anul înființării Curții Internaționale de Justiție) și până în anul 2020, CIJ a emis 137 de hotărâri (de la hotărârea din 25 martie 1948 asupra obiecțiilor preliminare în cauza Canalului Corfu (Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord împotriva Albaniei) și până la hotărârea din 8 noiembrie 2019 asupra obiecțiilor preliminare în cauza Aplicării Convenției Internaționale pentru Reprimarea Finanțării Terorismului și a Convenției Internaționale privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasială (Ucraina împotriva Federației Ruse)). Din cele 137 de hotărâri, 39 implică în calitate de una dintre părți la diferend un membru permanent al Consiliului de Securitate a ONU (ceea ce constituie aproximativ 30% din numărul total al hotărârilor) – în mod particular 15 implică Statele Unite ale Americii, 14 Marea Britanie, 8 Franța și 2 Federația Rusă. Odată soluționat un caz, hotărârea juridică a CIJ rămâne a fi aplicată de organele politice ale statelor – prilej de neexecutare și de violare a prevederilor Cartei ONU și Statutului CIJ.

Urmare a elucidării cazurilor când atât membrii Consiliului de Securitate, cât și alte state-membre ONU, nu respectau deciziile Curții Internaționale de Justiție (fie sub forma ordonanțelor

de stabilire a măsurilor provizorii, fie sub forma hotărârilor asupra fondului cauzei), prezenta cercetare a căpătat și mai mult profunzime, iar întrebarea dacă tratatele internaționale într-adevăr garantează realizarea principiilor (generale și fundamentale) și normelor dreptului internațional, a fost amplificată de dilema dacă într-adevăr prevederile tratatelor internaționale limitează conduita politică a statelor sau conduita politică a statelor limitează acțiunea tratatelor internaționale?

În acest sens, conseciță a prezentării practicii existente la nivel internațional, au fost creionate următoarele concluzii: (I) Voința politică a statelor adesea transcede limitele impuse de normele și principiile dreptului internațional, violând tratatele internaționale valide și în vigoare; (II) Se atestă un abuz al dreptului de veto de către Membrii Permanenți ai Consiliului de Securitate ONU în cazurile când Consiliului de Securitate ONU i se cere, în temeiul art. 94 par. 2 al Cartei, să acționeze întru impunerea unei hotărâri a Curții Internaționale de Justiție împotriva unui Membru Permanent. În același sens, se apreciază de comunitatea internațională, la nivelul dezbaterilor anuale în Adunarea Generală a ONU, că rapoartele anuale ale CS ONU, prezentate AG, comportă un caracter de compilare a corespondenței CS ONU, fără un substrat analitic și fără a elucida motivele pentru care anumite decizii sau rezoluții sunt sau nu adoptate. În aceste circumstanțe se impune necesitatea amendării art. 94 al Cartei ONU astfel încât Membrii Permanenți să nu fie împuterniciți să exercite dreptul de veto (vot împotrivă) în cazul în care sunt vizați în neexecutarea unei hotărâri CIJ;

Prezentul capitol nu ar fi fost complet dacă nu ar fi analizat două problematici majore din totalitatea celor existente și dezbătute în cadrul comunității internaționale: *statutul juridic al Ierusalimului* și *anexarea ilegală a Crimeii* (cu trasarea paralelor privind cazul staționării nelegitime a forțelor militare ruse pe teritoriul Republicii Moldova).

Cu referire la *statutul juridic al Ierusalimului*, Ierusalim este unul dintre cele mai vechi orașe din lume și este considerat sfânt pentru cele trei mari religii avraamice - iudaismul, creștinismul și islamul. Atât Israelul, cât și Palestina pretind că Ierusalimul este capitala lor, întrucât Israelul își menține instituțiile guvernamentale primare acolo, iar Statul Palestina îl concepe în cele din urmă ca sediu al puterii; totuși, niciuna din cele două revendicări nu este recunoscută pe deplin pe plan internațional. Astăzi, statutul Ierusalimului rămâne unul dintre problemele esențiale ale conflictului israeliano-palestinian. Israel a ocupat Ierusalimul de Est în timpul Războiului de Șase Zile din 1967. Una dintre Legile fundamentale ale Israelului, Legea Ierusalimului din 1980, se referă la Ierusalim ca și capitală indivizibilă a țării. Toate ramurile guvernului israelian sunt situate în Ierusalim, inclusiv Knesset (Parlamentul Israelului), reședințele Primului-ministru (Beit Aghion), Președenția (Beit HaNassi) și Curtea Supremă. Comunitatea internațională a calificat anexarea ca fiind ilegală și tratează Ierusalimul de Est drept teritoriu palestinian ocupat de Israel. În același sens, aderarea Israelului la ONU a fost una condiționată, or statele care au acceptat Israelul în calitate de membru ONU nu au recunoscut și suveranitatea acestuia asupra Ierusalimului. Menționăm faptul că odată cu adoptarea Cartei ONU, în 1945, și a principiilor de drept internațional public (norme *jus cogens*) războiul nu mai reprezintă un mijloc legal de soluționare a diferendelor internaționale. Prin urmare, consecințele rezultate din războiul din 1967 nu au nici legitimitate și nici valoare juridică și, prin urmare, sunt lovite de nulitate, printre care și apartenența Ierusalimului de Est Israelului sau adoptarea Legii Ierusalimului. În

circumstanțele complexității conflictului prenotat, este important să subliniem sub aspect cuprinzător poziția Organizației Națiunilor Unite (Adunarea Generală a ONU, Consiliul de Securitate al ONU și Curtea Internațională de Justiție):

Adunarea Generală a ONU nu recunoaște proclamarea de către Israel a Ierusalimului în calitatea sa de capitală a Israelului. Fapt reflectat, de exemplu, în Rezoluția Adunării Generale nr. 63/30 din 23 ianuarie 2009 care stipulează următoarele: „orice acțiuni întreprinse de Israel, puterea ocupantă, de a impune legile sale, jurisdicția și administrarea asupra orașului sfânt al Ierusalimului sunt ilegale și prin urmare nule și nu au validitate sub nici o formă, și cheamă Israelul să înceteze astfel de măsuri ilegale și unilaterale”.

Consiliul de Securitate ONU a emis multiple rezoluții referitoare la problematica Palestiniană, inclusiv Rezoluția 478 din 2 august 1980 care afirmă că adoptarea Legii fundamentale a Ierusalimului din 1980, prin care se declara că Ierusalimul unificat este "capitala eternă și indivizibilă" a Israelului, a fost o încălcare a dreptului internațional. Totodată, rezoluția în cauză a sfătuit statele membre să își retragă reprezentanțele diplomatice din oraș.

Consiliul de Securitate, precum și ONU în general, au afirmat în mod consecvent poziția potrivit căreia Ierusalimul de Est este un teritoriu ocupat în conformitate cu prevederile celei de-a patra Convenții de la Geneva din 1949 (Convenția privind legile și obiceiurile războiului pe uscat). Totodată, prin rezoluția cu nr. 2334 din 23 decembrie 2016, Consiliul de Securitate a condamnat construcția de așezăminte ale Israelului pe întregul teritoriu ocupat începând cu anul 1967, inclusiv în Ierusalimul de Est. CS ONU a subliniat că nu va recunoaște nici o modificare a liniilor de conflict (demarcări de conflict = *conflict lines*) stabilite înainte de anul 1967 și a atras atenția asupra faptului că "încetarea tuturor activităților de demarcare a Israelului este esențială pentru identificarea soluției pentru cele două state". Conform prevederilor Cartei ONU, art. 25, rezoluțiile Consiliului de Securitate au forță juridică obligatorie.

Cu referire la poziția Curții Internaționale de Justiție, menționăm că prin rezoluția ES-10/14, adoptată la 8 decembrie 2003 la cea de a zecea sesiune specială de urgență, Adunarea Generală a decis să solicite Curții un aviz consultativ cu privire la următoarea întrebare: "Care sunt consecințele juridice care decurg din construirea zidului de către Israel, puterea ocupantă, în teritoriul palestinian ocupat, inclusiv în Ierusalimul de Est și în jurul acestuia, așa cum este descris în Raportul Secretarului General, având în vedere regulile și principiile dreptului internațional, inclusiv a patra Convenție de la Geneva din 1949 și rezoluțiile relevante ale Consiliului de Securitate și ale Adunării Generale?". În avizul său consultativ din 2004, Curtea Internațională de Justiție a reiterat principiile de drept cutumiar, consfințite în art. 2, paragraful 4 al Cartei ONU și în rezoluția 2625 (XXV) a Adunării Generale, care interzice amenințarea cu folosirea forței sau utilizarea forței și subliniază ilegalitatea oricărei dobândiri a vreunui teritoriu prin astfel de mijloace, Curtea a mai citat principiul autodeterminării popoarelor (referindu-se la poporul palestinian) și a descris Ierusalimul de Est, în avizul său consultativ, drept "teritoriu palestinian ocupat".

În pofida tuturor prevederilor sus-menționate, atât ale Cartei ONU, cât și ale rezoluțiilor organelor principale ONU, la 6 decembrie 2017, Președintele SUA (Trump) a anunțat decizia Statelor Unite de a recunoaște Ierusalimul în calitate de capitală a Israelului și de a-și muta

ambasada din Tel Aviv la Ierusalim – drept consecință, Consiliul de Securitate ONU-s-a întrunit într-o sesiune de urgență. La nivelul celei din urmă majoritatea membrilor CSONU au confirmat că declarațiile Președintelui Trump nu vor avea efect asupra statutului legal stabilit prin rezoluțiile CS ONU al Ierusalimului, asupra căruia nici o parte, actualmente, nu deține suveranitate recunoscută. Cu referire la calificarea juridică a problematicii permutării misiunilor diplomatice din Tel Aviv la Ierusalim în sensul promovării de către SUA și Israel a recunoașterii Ierusalimului, de către comunitatea internațională, în calitate de capitala Israelului, se impun următoarele concluzii: Convenția de la Viena din 1969 cu privire la dreptul tratatelor consfințește expres, în art. 26, principiul *pacta sunt servanda* (efectul obligatoriu al tratatelor internaționale). La rândul său, Carta ONU (tratat internațional), prevede că rezoluțiile Consiliului de Securitate al ONU au forță juridică obligatorie (art. 25), iar Rezoluția CS nr. 478 din 20 august 1980 stabilește interdicția de amplasare a ambasadelor pe teritoriul Ierusalimului. Prin urmare, orișicare acțiune de permutare a unei misiuni diplomatice în orașul în speță este definită ca fiind ilegală și în contradicție cu unul dintre principiile fundamentale de drept internațional public: *pacta sunt servanda bona fidae*.

În aceeași ordine de idei, relevantă cazului este sublinierea existenței obligației de nerecunoaștere în drept internațional public: principiul general *ex iniuria ius non oritur* (în traducere: actele injuste nu pot crea o lege) față de oricare violare a dreptului internațional. Prin urmare, nu există o legitimitate nici a anexării Ierusalimului de către Israel, nici a declarării acestuia drept capitală și prin urmare nici a permutării ambasadelor de la Tel Aviv la Ierusalim (precum a făcut SUA și ulterior Guatemala).

În ceea ce privește *studiul cazurilor-oglină: anexarea ilegală a Peninsulei Crimeea și staționarea pe teritoriul Republicii Moldova a forțelor militare străine*, în cursul aprofundării analitice au fost depistate prea multe similitudini a problematicii Crimeii cu problematica Transnistriană: o reminiscență sovietică cu implicarea acelorași scenarii – deportări și repopularea teritoriului cu etnici ruși, prezența unor pseudo-instituții guvernamentale pro-ruse și a unui sistem normativ intern, staționarea forțelor militare ruse în teritoriu.

Acțiunile Federației Ruse de anexare ilegală a Peninsulei Crimeea, deghizate sub ubra argumentului desfășurării unui referendum pe teritoriul Crimeii (în anul 2014) întru respectarea principiului dreptului popoarelor de a dispune de ele însele, se află în contradicție cu o multitudine de principii fundamentale/ norme *jus cogens* ale dreptului internațional, printre care: principiul neamestecului în afacerile interne ale statului (în perioada crizei politice din Ucraina, din 2014, Crimeea era un teritoriu ucrainean), principiul inviolabilității frontierelor (Federația Rusă a intervenit în Ucraina fără a avea acordul Guvernului ucrainean), interdicția de recurgere la forță (la o lună după ce Federația Rusă a anexat formal Crimeea Putin a afirmat că implicarea armatei era necesară pentru garanta buna desfășurare a referendumului care a adus la încorporarea Crimeii în FR), principiul respectării cu bună-credință a obligațiilor conform dreptului internațional (bunăoară a Acordului cu privire la crearea CSI-ului, din 12 august 1991, a Declarației de la Alma-Ata din 1991, a Memorandumului de la Budapesta din 1994 și altor tratate bilaterale și multilaterale), principiul integralității teritoriale (consfințit în Articolul 2 (4) al Cartei ONU, Principiul I Paragraful I al Declarației din 1970 și Articolul IV al Actului Final de la Helsinki din 1975). Însăși Declarația din 1970, explicând principiul *dreptul popoarelor de*

a dispune de ele însele a statuat expres că fiecare stat se va abține de la orice acțiune care are drept scop perturbarea totală sau parțială a unității naționale sau a integrității teritoriale a unui alt stat. În același sens, cu referire la legalitatea secesiunii unilaterale, în raport de posibila încadrare a rezidenților peninsulei Crimeea în categoria de „popor” (fapt care trezește multiple discuții doctrinare or dreptul internațional nu definește noțiunea prenotată) în contextul invocării normei *jus cogens* dreptul popoarelor la autodeterminare, se impune sublinierea imperativă a faptului că o multitudine de instrumente internaționale care se referă la drepturile popoarelor indigene și ale minorităților, precum sunt Declarația ONU privind Drepturile Popoarelor Indigene sau Convenția-cadru a Consiliului Europei pentru Protecția Minorităților Naționale, stabilesc că entitățile nestatale la fel trebuie să urmărească principiul integrității teritoriale.

În ceea ce privește acțiunile Federației Ruse pe teritoriul Republicii Moldova, deși neintrat în vigoare, Acordul dintre Republica Moldova și Federația Rusă cu privire la statutul juridic, modul și termenele de retragere a formațiunilor militare ale Federației Ruse, aflate temporar pe teritoriul Republicii Moldova, din 21 octombrie 1994, prevede expres, în art. 2, obligația Federației Ruse de retragere a formațiunilor sale militare pe parcursul a 3 ani din ziua intrării în vigoare a Acordului, cu stabilirea etapelor și graficului retragerii într-un Protocol separat dintre Ministerele Apărării ale Părților. Mai mult ca atât, Acordul stabilea, în art. 23, că acesta urma a fi prezentat Organizației Națiunilor Unite spre înregistrare – tehnică juridică judicioasă, or un tratat internațional nu poate fi invocat în cadrul unui diferent la CIJ dacă acesta nu este înregistrat la ONU (conform regulilor statutare). Acordul dintre Republica Moldova și Federația Rusă din 21 octombrie 1994 nu a intrat în vigoare pe motivul neratificării sale de către Federația Rusă.

Republica Moldova a prezentat Adunării Generale a ONU, la 22 iunie 2018, rezoluția intitulată "Retragerea completă și necondiționată a forțelor militare străine de pe teritoriul Republicii Moldova". Rezoluția în cauză exprimă îngrijorarea pentru staționarea continuă a Grupurilor Operaționale ale Federației Ruse și a armamentelor sale pe teritoriul Republicii Moldova, fără consimțământul Republicii Moldova; cheamă Federația Rusă să finalizeze complet și fără întârziere retragerea Grupurilor sale Operaționale și a armamentului de pe teritoriul Republicii Moldova; și decide includerea pe agenda sesiunii a 75-a a Adunării Generale a unui punct intitulat "Retragerea completă și necondiționată a forțelor militare străine de pe teritoriul Republicii Moldova". La nivelul celui mai înalt forum politic din lume – Adunarea Generală a ONU, staționarea trupelor ruse pe teritoriul Republicii Moldova a fost recunoscută ca fiind ilegală și în violarea principiului integrității teritoriale - a RM (principiu consfințit în Actul Final de la Helsinki, semnat în 1975 de 35 de state printre care și fosta Uniune Sovietică).

Din cauza lipsei unei voințe politice interne ulterioare din partea RM, punctul în cauză deși introdus pe agenda sesiunii a 75-a a Adunării Generale nu a constituit temeiul vreunei dezbateri sau adoptări de rezoluții. Astfel, subiectul integrității teritoriale a Republicii Moldova nu a mai fost dezbătut la ONU. În astfel de circumstanțe, ne reamintim de pericolul argumentului Președintelui Federației Ruse vis-a-vis de activitatea militară în Crimeea întru "apărarea" etnicilor ruși: "forțele armate ruse nu au intrat niciodată în Crimeea – ele deja se aflau acolo în conformitate cu un acord internațional". Trupele militare ruse staționează pe teritoriul Republicii Moldova în baza unui Acord bilateral dintre Republica Moldova și Federația Rusă privind

principiile reglementării pașnice a conflictului armat în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, din 21 iulie 1992, în vigoare.

Astfel, prin prisma celor două exemple sus-menționate, s-a reconfirmat practica violării unei varietăți de tratate multilaterale și bilaterale valide și în vigoare, precum și a conglomeratului de principii și norme de drept internațional, de către state care se exceptează de la prevederile acestora în mod unilateral.

Totuși, poate fi concluzionat faptul că sistemul tratatelor internaționale constituie un garant al realizării principiilor și normelor de drept internațional, or în soluționarea diferendelor dintre state, tribunalele internaționale aplică întotdeauna prevederile tratatelor, iar în relațiile uzuale dintre majoritatea statelor lumii acordurile în cauză se respectă. Din acest considerent, acțiunile anumitor țări (SUA și Israel – în cazul problematicei Ierusalimului, Federația Rusă – în cazul anexării Crimeii și staționării trupelor rusești pe teritoriul Republicii Moldova) sunt blamate de comunitatea internațională, fiind înaintate presiuni politice (bunăoară sub forma rezoluțiilor Adunării Generale a ONU) de încetare a acțiunilor lor ilicite. În calitate de arguente de bază invocate în textele respectivelor rezoluții figurează cutumele de drept internațional, principiile dreptului internațional și normele tratatelor în vigoare – autoritatea cărora este, de fapt, incontestabilă, sprijinită de un ferm *opinio juris*.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Dreptul Internațional Public este inimaginabil fără tratate internaționale. În procesul studierii aprofundate a dreptului internațional, dreptul tratatelor constituie unica ramură care este inclusă atât în partea generală, cât și în partea specială a materiei, or tratatele constituie, în același timp, fundamentul și produsul dreptului internațional – astfel, continuu creând o ordine juridică și rapoarte de drept între subiecții dreptului internațional în baza unor norme, proceduri și ghidaje cuprinzătoare privind modul în care sunt elaborate, modificate, interpretate și operate tratatele internaționale. Prin urmare, dreptul tratatelor constituie norma care continuu dezvoltă norme. În același timp, ordinea juridică mondială este menținută nu doar de tratate, ci inclusiv de principii generale, principii fundamentale și norme jus cogens. Tratatele internaționale se încheie în conformitate cu acestea – astfel reconfirmându-le. Totuși, problematica științifică a prezentei lucrări de doctorat a constat în găsi răspunsul la întrebarea dacă un tratat valabil încheiat garantează (în sensul direct al cuvântului) realizarea principiilor și normelor de drept internațional, or nu de puține ori statele-părți la un tratat bilateral sau multilateral, eventual încălcat, indică în conținutul acestuia obligația reciprocă de a respecta, bunăoară, suveranitatea, integritatea teritorială, interdicția folosirii forței, ș.a.m.d. În același sens, au fost formulate dovezi științifico-practice privind lipsa caracterului de garant absolut al unui tratat internațional în realizarea principiilor (generale și fundamentale) și a normelor jus cogens; a fost determinată conduita statelor în acest sens, și conceptualizate efectele în lanț ale violării unui tratat asupra arhitecturii dreptului internațional.

Ce îți asigură un tratat valid și în vigoare? Răspunsul e pe cât de simplu pe atât de complicat – totul și nimic, nimic și totul. În pofida înțelegerii idealiste și partajate a comunității de juriști internaționaliști asupra faptului că tratatele internaționale creează frontiere care organizează voința politică a statelor, nu de puține ori voința politică a statelor transcede aceste frontiere. În același timp, realitățile geo-politice curente ar fi fost dominate de un spirit anarhic profund dacă nu s-ar fi încheiat tratate internaționale.

Soluționarea problemei științifice a condus la: actualizarea înțelegerii doctrine caduce privind definiția unui tratat internațional (remediată prin cea mai recentă practică jurisprudențială a Curții Internaționale de Justiție); clarificarea diferenței dintre principii generale, principii fundamentale și norme jus cogens; elucidarea (în premieră doctrinară) a evoluțiilor istorice ale codificării viciilor de consimțământ în Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor din 1969; analiza pluriaspectuală a validității tratatelor internaționale atât din perspectiva tratatelor inegale contemporane (tratatele de finanțare și împrumut), cât și din cea a conflictelor apărute în ierarhia normelor de drept internațional (art. 103 al Cartei ONU); și evidențierea violărilor principiului pacta sunt servanda bona fidae prin exemple concrete ale practicii internaționale. Toate acestea s-au realizat în vederea creării unei baze teorito-practice actualizate și revizuite privind rolul juridic al tratatelor internaționale și limitele efectelor și aplicabilității acestora în realitățile geo-politice contemporane.

Ca rezultat a cercetării efectuate, pot fi trasate următoarele concluzii generale:

- 1) Noțiunea de "tratat internațional" desemnează orișicare acord de voință al părților – subiecți de drept internațional - fără prestabilirea unei forme anumite a acestuia, privind generarea unor obligații reciproce. Faptul dacă un instrument internațional este sau nu un tratat

se determină nu doar prin existența elementelor sale structurale clasice (preambul, cuprins, partea finală, semnături, anexe), ci și prin prisma următoarelor criterii: prevederile acestuia, circumstanțele în care a fost încheiat și intenția părților de generare a unor obligații de drept (*animus contrahendi* sau *opinio juris*). Astfel, conform celei mai recente jurisprudențe a Curții Internaționale de Justiție, chiar și procesele-verbale ale unei ședințe sau schimbul de scrisori interstatale pot constitui tratate internaționale.

2) Sintagma de “validitate” sugerează că instrumentul internațional este aplicabil în comunitatea internațională, că acesta este capabil să producă efecte juridice și că acesta trebuie respectat.

3) Principiile generale de drept sunt o serie de principii fără de care nu poate să funcționeze nici un sistem de drept. Acestea derivă din marile sisteme de drept național. Existența principiilor în cauză nu este consfințită într-o listă exhaustivă, și este reconfirmată prin natura tacită, jurisprudențială sau convențională a acestora la nivel internațional. Principiile fundamentale de drept internațional sunt reguli de conduită, universal valabile, juridic obligatorii, destinate apărării celor mai importante valori ale societății internaționale. Acestea (10 la număr) sunt codificate în Carta ONU, Declarația Asupra Principiilor de Drept Internațional privind Relațiile Prietenești și Cooperarea dintre State și Actul Final de la Helsinki, și aparțin normelor cu valoare de jus cogens. Toate principiile fundamentale au o valoare juridică egală, acestea nu se află în conflict și se interpretează în context comun. Deși cele 10 principii fundamentale sunt norme jus cogens, normele jus cogens nu se limitează doar la principii fundamentale. Normele jus cogens ocupă locul suprem în ierarhia normelor de drept internațional, lovind de nulitate normele convenționale contrare acestora. Nu există o listă exhaustivă a acestor norme, dar conform constatărilor Comisiei de Drept Internațional, comunitatea internațională recunoaște în calitate de norme jus cogens: interzicerea folosirii forței, dreptul la legitimă apărare, interzicerea genocidului, interzicerea torturii, interzicerea discriminării rasiale, etc. Din cauza unei erori de traducere, redacția în limba română a Convenției de la Viena privind dreptul tratatelor creează confuzii dintre noțiunile „normă imperativă de drept internațional general” (jus cogens) și “normă a dreptului internațional general”.

4) Prevederile tratatelor internaționale nu constituie norme de drept internațional general, capabile să formeze baza pentru normele jus cogens, acestea pot doar să reflecte reguli de drept internațional general care să atingă, prin recunoaștere internațională, statutul de jus cogens. Tratatul internațional se încheie în limitele principiilor generale, fundamentale și a normelor jus cogens, și adesea le consolidează autoritatea prin reiterarea acestora în conținutul său (în preambul sau în cuprins).

5) Conform art. 103 al Cartei ONU, în ierarhia tratatelor Carta Organizației Națiunilor Unite este tratatul cu valoare supremă – prevederile acesteia prevalând asupra prevederilor tuturor celorlalte tratate internaționale în caz de conflict. Astfel, dat fiind faptul că Carta ONU consfințește normativ câteva principii fundamentale de drept internațional, care au valoare de norme jus cogens (bunăoară egalitatea suverană a statelor, soluționarea prin mijloace pașnice a diferendelor, pacta sunt servanda, neamestecul în afacerile interne ale unui stat, ș.a.m.d) și care sunt reiterate în alte tratate bilaterale sau multilaterale, violarea celor din urmă tratate rezultă în violarea inclusiv a prevederilor Cartei ONU *ab initio*.

6) Practica internațională, inclusiv practica contencioasă internațională, indică asupra unei violări sistematice a tratatelor internaționale, a principiilor și normelor dreptului internațional, în diverse contexte.

7) În pofida faptului că la cele mai înalte reuniuni și foruri politice se reiterează imperativul respectării prevederilor tratatelor internaționale (bilaterale și multilaterale) de către anumite state care le încalcă prin conduita lor ilicită, tratatele în cauză continuă să fie violate; la fel cum nu se execută nici hotărârile obligatorii ale Curții Internaționale de Justiție (conform art. 94 par. 1 al Cartei ONU) în circumstanțele în care statul care a pierdut diferendul este unul dintre cei 5 membri permanenți ai Consiliului de Securitate al ONU și își exercită dreptul de veto când hotărârea CIJ i se impune prin mecanismul art. 94 par. 2 al Cartei.

Astfel, în lumina celor conchise și a tuturor cazurilor expuse în Capitolul III al lucrării, în prezenta teză de doctorat a fost propus un amendament la Carta ONU – care se referă la introducerea unui paragraf adițional la redacția actuală a art. 94, după cum urmează: "Membrii permanenți ai Consiliului de Securitate nu sunt împuterniciți să voteze în cazul sesizării, în baza art. 94 (2) al Cartei, despre neexecutarea de către aceștia a unei hotărâri a Curții Internaționale de Justiție".

Problematika reformei Consiliului de Securitate al ONU, în special în ceea ce ține de limitele utilizării dreptului de veto, este centrală în discuțiile privind conferirea autorității absolute, incontestabile și nepărtinitoare a dreptului internațional și, prin urmare, a caracterului de garant a tratatelor internaționale. Altminteri, precum ne demonstrează practica internațională, tratatele internaționale, valide și în vigoare, devin marcate de un relativism politic profund, asigurând totul și nimic, nimic și totul.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

A. Surse în limba română

1. Acordul între Republica Moldova și Federația Rusă cu privire la statutul juridic, modul și termenele de retragere a formațiunilor militare ale Federației Ruse, aflate temporar pe teritoriul Republicii Moldova, din 21 octombrie 1994, neintrat în vigoare.
2. Acordul privind crearea Comunității Statelor Independente din 12.08.1991 (ratificat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 40 din 08.04.1994). În: *Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte*, vol 16. Chișinău: Moldpres, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Chișinău, 1999.
3. Alexandru Burian et al. *Drept Internațional Public*, Ediția III, Chișinău: S.n., 2009. - 13 p; 60 p; 139 p; 217 p. (Prin formula et al. sunt substituiți autorii Balan O, Suceveanu N., Sârcu D., Osmochescu N., Dorul O., Arhiliuc V. Și Gamurari V.).
4. Constituția Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1.
5. Convenția de la Viena cu privire la Dreptul Tratatelor, încheiată la Viena pe 23 mai 1969, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993. În: *Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte*, vol. 4. Chișinău: Moldpres, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998.
6. Convenția de la Viena privind Dreptul Tratatelor dintre State și Organizații Internaționale sau dintre Organizații Internaționale, adoptată la 21 martie 1986, în vigoare pentru Republica Moldova din 26 ianuarie 1993. Neintrată în vigoare.
7. Ion M. Anghel, *Dreptul Tratatelor*, ed. a II-adăugită și revizuită. București: Editura Lumina Lex, 2000. – 3 p; 245 p; 290 p; 292 p; 413 p; 565 p; 741 p.
8. Legea privind tratatele, nr. 590 din 22.12.2003. În: *Monitorul Oficial al României* 2004, nr. 23/12.
9. Scăunaș S. *Drept Internațional Public*. București: Editura All Beck, 2002. – 25 p; 82 p.

B. Surse în limba engleză

10. Al-Qahtani M. M. *Enforcement of International Judicial Decisions of the International Court of Justice in Public International Law*. UK, Scotland: University of Glasgow, 2003. – 14 p.
11. Aust A. *Modern Treaty Law and Practice*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. – 252 p; 320 p.
12. Case concerning Maritime Delimitation and Territorial Questions Between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain), par. 25, 29, 30, International Court of Justice Jurisdiction and Admissibility Judgement of 1 July 1994. Disponibil: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/87/087-19940701-JUD-01-00-EN.pdf>
13. Crawford J. *Brownlie's Principles of Public International Law*. Oxford: Oxford University Press, 8th edition, 2012. - 22 p.
14. Schulte C. *Compliance with Decision of the International Court of Justice*. Oxford: Editura Oxford University Press, 2004 p; 205 p; 253 p; 274 p.
15. Dörr O., Schmalenbach K., *Vienna Convention on the Law of Treaties. A Commentary*, Second Edition. Germany: Springer-Verlag GmbH, 2018.– 160 p; 468 p; 470 p; 792 p; 882 p; 915 p; 918 p; 924 p.
16. Draft Articles on the Law of Treaties with commentaries. Text adopted by the International Law Commission at its eighteenth session, in 1966, and submitted to the General Assembly as a part of the Commission's report covering the work of that session (at para. 38). În: *Yearbook of*

the International Law Commission, 1966, vol. II. - 188 p; 189 p; 211 p; 240 p; 243 p; 244 p; 245 p; 247 p; 248 p; 259 p.

17. Fitzmaurice G. The General Principles of International Law considered from the Standpoint of the Rule of Law. În: Recueil des Cours de l'Academie de Droit International, 1957. – 92p.

18. Hollis D. B. Oxford Guide to Treaties. Oxford: Editura Oxford University Press, 2012, p. 14 – 15.

C. Surse în limba franceză

19. Armandon, E. La Crimée entre la Russie et Ukraine. Un conflit qui n'a pas eu lieu. Bruxelles: Bruylant, 2013. - 40 p.

20. Basdevant J. La Conclusion et la rédaction des traités et des instruments diplomatiques autres que les traités. În: Recueil Des Cours, 1926, Volume 15. Academie de Droit International de La Haye, 1926. – 555 p.

21. Daillier P., Forteau M., Pallet A. Droit International Public, 8e édition, Paris: L.G.D.J Lextenso éditions, 2018. – 132 p; 208 p; 217 p.

22. Kolb R. L'article 103 de la Chart des Nations Unies. În: Recueil Des Cours 2014. Academie de Droit International de La Haye, 2014. – 312 p; 316 p; 317 p; 324 p.

D. Surse în limba italiană

23. Vismara G., Impium Foedus, la Illiceità delle Alleanze con gli Infedeli nella “Res Publica Christiana” Medioevale. Milan: Giuffre, 1950. - 176 p.

E. Surse în limba portugheză

24. Hildebrando A. Tratado de Direito Internacional Público, Vol. I., 2nd Edition, São Paulo: Quartier Latin, 2009. – 33p.

F. Surse în limba germană

25. Schücking W., Wehberg H. Die Satzung des Völkerbundes, 2nd edn, Vahlen 1931. – 665 p.

G. Surse în limba rusă

26. Кузнецов В. И., Тузмухамедов Б. Р. Международное Право, 3-е издание. Москва: Издательство Норма Инфра-М, 2010. – 158 p.

27. Декларация о независимости Автономной Республики Крым и г. Севастополь. Disponibil: http://www.qrim.ru/about/docs/Independence_Declaration

28. Договор о дружбе, сотрудничестве и партнерстве между Российской Федерацией и Украиной, 30.05.1997. Disponibil: http://www.mid.ru/foreign_policy/international_contracts/2_contract/-/storage-viewer/bilateral/page-278/47334

29. Конституция Республики Крым, Принята Государственным Советом Республики Крым, 11 апреля 2014 года. Disponibil: <http://crimea.gov.ru/content/uploads/files/base/Konstitutsiya.pdf>

30. Тункин Г.И. Теория международного права. Москва: Издательство: Зерцало, 2009.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Articole în reviste:

1. *Doctrina caluzei Rebus Sic Stantibus (Efectul schimbării esențiale a circumstanțelor asupra validității tratatelor)*, Revista Națională de Drept, Nr. 2, februarie 2017, pag. 53-57.
2. *Impactul organizațiilor internaționale (caz ONU) asupra dezvoltării dreptului internațional cutumiar*, Revista Națională de Drept, Nr. 4, aprilie 2017, pag. 52-57.
3. *Competența Curții Internaționale de Justiție a ONU de a soluționa o cauză ex aequo et bono*, Revista Institutului Național al Justiției, nr. 1 (44), 2018, pag. 37 - 41, Chișinău 2018.
4. *Pacta in favorem tertii sau Tratatetele Prevăzând drepturi și obligații pentru statele terțe*, Revista Studia Universitatis nr. 8 (118) 2018, pag. 30 – 34, Chișinău 2018.
5. *Efectul obligatoriu al tratatelor internaționale și limitele acestuia*, Revista Studia Universitatis nr. 3 (113) 2018, pag. 189 – 192, Chișinău 2018.
6. *Problema Crimeei, de la origini până la Curtea Internațională de Justiție: aspecte de drept internațional*. Revista Institutului Național al Justiției, nr. 2 (49), 2019, pag. 42 – 48, Chișinău 2019.

Cărți:

7. *Impactul organizațiilor internaționale asupra dezvoltării dreptului internațional contemporan*. Nicolae Osmochescu, Șiman Augustina. Chișinău 2019.

Articole în lucrările conferințelor:

8. *The validity of international treaties in the cases of: unrecognized governments, change of governments and government-in-exile*. Ukraine international conference materials, Ukraine, Kiev 2017, pag. 51-54.
9. *The Error – Cause of relative nullity of international treaties*. Ukraine international conference materials, Ukraine, Kiev 2017, pag. 47-49.
10. *Evoluții în procedura interpretării tratatelor*. Conferința Științifică Națională cu Participare Internațională a USM "Integrare prin cercetare și inovare", 9-10 noiembrie 2017, Chișinău, CEP USM 2017.
11. *Res inter alios acta*. Conferința Științifică Națională cu Participare Internațională a USM "Integrare prin cercetare și inovare", 8-9 noiembrie 2018, Chișinău, CEP USM 2018

ADNOTARE

Șiman Augustina, “Validitatea tratatelor internaționale ca garant al realizării principiilor și normelor de drept internațional”. Teză de doctorat în drept. Școala Doctorală de Științe Juridice a Universității de Stat din Moldova. Chișinău, 2022.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 396 de titluri, 4 anexe, 225 pagini text de bază.

Cuvinte-cheie: tratat, Carta ONU, Adunarea Generală a ONU, Comisia de Drept Internațional, Consiliul de Securitate al ONU, Curtea Internațională de Justiție, validitate, principii generale, principii fundamentale, jus cogens, vicii de consimțământ, tratate inegale, violare tratate.

Domeniul de studiu: lucrarea face parte din domeniul dreptului internațional public, partea generală și specială, cu un accent particular asupra dreptului tratatelor.

Scopul și obiectivele tezei: determinarea autorității teoretico-practice a tratatelor internaționale, și evaluarea capacității acestora de reconfirmare și de realizare a principiilor (generale și fundamentale) și a normelor jus cogens, în contextul arhitecturii contemporane a relațiilor geopolitice dintre state. În acest sens, pentru atingerea scopului urmărit, au fost tratate următoarele obiective: I. Analizarea științifică, normativă și practică a noțiunilor de “tratate internaționale”, “validitate”, “principii generale”, “principii fundamentale”, și “norme jus cogens”; II. Studiarea aprofundată a validității tratatelor internaționale prin prisma lucrărilor de codificare a Convenției de la Viena privind Dreptul Tratatelor, practicii istorice și contemporane a încheierii tratatelor inegale, evoluției obligației înregistrării tratatelor internaționale, și organizării ierarhice a tratatelor internaționale; III. Studiarea practicii internaționale contemporane privind violarea tratatelor.

Noutatea și originalitatea științifică a tezei: constă în explorarea și evaluarea rolului de garant al tratatelor internaționale valide în realizarea principiilor și normelor de drept internațional, studiul având un caracter de pionierat în spectrul lucrărilor naționale și internaționale în materia dreptului internațional public. Lucrarea evidențiază conflictul dintre voință politică și normă juridică, la nivel internațional, iar în sensul consolidării autorității normelor juridice și, implicit, a tratatelor internaționale, sunt formulate propuneri pertinente de amendament la Carta ONU.

Semnificația teoretică a tezei: constă în cercetarea aprofundată a codificării viciilor de consimțământ în încheierea tratatelor internaționale – fapt neexplorat anterior în doctrină, actualizarea înțelegerii definiției tratatelor internaționale prin cea mai recentă jurisprudență CIJ, prezentarea distincțiilor dintre principii generale, principii fundamentale și norme jus cogens, analiza interconexiunilor dintre tratate internaționale valide și realizarea normelor și principiilor de drept internațional.

Valoarea aplicativă a tezei: contrabalansarea violărilor contemporane de drept internațional prin argumente juridico-științifice empirice, și confirmarea autorității tratatelor internaționale în arhitectura relațiilor geopolitice contemporane – domenii de interes pentru diplomați și juriști specializați în drept internațional (care activează la nivelul statelor sau organizațiilor internaționale).

АННОТАЦИЯ

Шиман Августина, “Действительность международных договоров как гарант реализации принципов и норм международного права”. Диссертация на соискание научной степени доктора права. Докторальная школа юридических наук Государственного университета Молдовы. Кишинев, 2022 г.

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 396 наименований, 4 приложения, 225 страницы основного текста.

Ключевые слова: договор, Устав ООН, Генеральная Ассамблея ООН, Комиссия Международного Права, Совет Безопасности ООН, Международный Суд, действительность, неравноправные договоры, нарушения договоров.

Предмет исследования: работа относится к сфере общей и особенной части международного публичного права, уделяя особое внимание праву международных договоров.

Цель и задачи диссертации: определить теоретико-практический авторитет международных договоров и оценить их способность подтверждать и реализовывать международных принципов и норм в контексте современной архитектуры геополитических отношений. Для достижения цели, были поставлены следующие задачи: I. Научный, нормативный и практический анализ понятий “международный договор”, “действительность”, “общие принципы”, “основополагающие принципы” и “нормы *jus cogens*”; II. Углубленное изучение действительности международных договоров в свете кодификационных работ Венской Конвенции о Праве Международных Договоров, эволюции обязательство регистраций международных договоров и иерархической организация международных договоров - ст. 103 Устава ООН; III. Изучение современной международной практики по нарушениям договоров.

Новизна и научная оригинальность диссертации: состоит в исследовании роли гаранта действующих международных договоров в достижении принципов и норм международного права. В диссертации освещается конфликт между политической волей и правовой нормой на международном уровне, и в целях усиления авторитета правовых норм и, косвенно, международных договоров, вносятся соответствующие предложения по поправкам к Уставу ООН.

Теоретическая значение диссертации: состоит в глубоком исследовании согласия при заключении международных договоров, обновление понимание определения международных договоров с помощью новейшей юриспруденции Международного Суда, и так же в анализе взаимосвязей между действующими международными договорами и реализацией норм и принципов международного права.

Прикладная значение диссертации: противодействие современных нарушений международного права эмпирическими юридически-научными аргументами, и подтверждение авторитета международных договоров в архитектуре современных геополитических реальностей.

ANNOTATION

Șiman Augustina, “The validity of international treaties as a guarantee of the fulfilment of principles and norms of international law”. Doctoral thesis in law. Doctoral School of Legal Sciences of the State University of Moldova. Chisinau, 2022.

Thesis structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 396 titles, 4 annexes, 225 pages of basic text.

Key-words: treaty, UN Charter, UN General Assembly, International Law Commission, UN Security Council, International Court of Justice, validity, general principles, fundamental principles, jus cogens, vitiated consent, unequal treaties, treaty violations.

Field of study: this research refers to the field of public international law, general and special part, with a particular accent on the law of treaties.

The purpose and the objectives of the thesis: to determine the theoretical and practical authority of international treaties, and to evaluate their capacity to reconfirm and realize the principles (general and fundamental) and jus cogens norms, in the context of contemporary architecture of geopolitical relations between states. In this sense, in order to achieve the above-mentioned purpose, the following objectives were set: I. Scientific, normative and practical analysis of the notions of “international treaty”, “validity”, “general principles”, “fundamental principles”, and “jus cogens norms”; II. In-depth study of the validity of international treaties in the light of the codification works of the Vienna Convention on the Law of Treaties (arts. 46-52), the historical and contemporary practice of concluding unequal treaties, the evolution of the obligation to register international treaties, and the hierarchical organization of international treaties - art. 103 of the UN Charter; III. Analyzing the contemporary international practice on treaty violations.

The novelty and scientific originality of the thesis: it consists in exploring and evaluating if valid international treaties can guarantee the fulfilment of principles and norms of international law. The paper highlights the conflict between political will and legal norms, at the international level, and in order to strengthen the authority of legal norms and, implicitly, of international treaties, relevant proposals for amendments to the UN Charter are made.

The theoretical significance of the thesis: consists in the in-depth research of the codification of vices of consent in the conclusion of international treaties - a fact which was not previously explored in the doctrine; updating the understanding of the definition of international treaties in the light of the latest ICJ case law; analysis of the interconnections between valid international treaties and the fulfilment of the norms and principles of international law.

The applicative value of the thesis: counterbalancing contemporary violations of international law by empirical legal and scientific arguments, and confirming the authority of international treaties in the architecture of contemporary geopolitical realities – these representing areas of interest for diplomats and lawyers specializing in international law (working for governments or international organizations).

ȘIMAN AUGUSTINA

**VALIDITATEA TRATATELOR INTERNAȚIONALE CA
GARANT AL REALIZĂRII PRINCIPILOR ȘI NORMELOR DE
DREPT INTERNAȚIONAL**

**SPECIALITATEA 552.08
DREPT INTERNAȚIONAL ȘI EUROPEAN PUBLIC**

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 29.09.2022

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar.: 2.2

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj 30 ex.

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova
mun. Chișinău, str. Alexei Mateevici, 60, MD 2022